

MOŽNOSTI VÝSKUMU JAZYKOVEJ KRAJINY (NA PRÍKLADE MESTA BANSKÁ BYSTRICA)

POSSIBILITIES FOR RESEARCH ON THE LINGUISTIC LANDSCAPE (ON THE EXAMPLE OF THE TOWN BANSKÁ BYSTRICA)

EVA MOLNÁROVÁ
JANA LAUKOVÁ

Abstract

The main aim of this study is to present an international research project entitled APVV 18-0115 Language in the City – Documenting the Multimodal Semiosphere of Linguistic Landscapes in Slovakia and in a Comparative Perspective. The study focuses on the characteristics, specifics and results of quantitative and qualitative analysis of signs in a selected locality of Banská Bystrica (Námestie Štefana Moyzesa and Horná Street in the city centre) in the context of multilingualism and multimodality.

Keywords: linguistic landscape, multimodality, multilingualism, signs, top-down and bottom-up signs, linguistic analysis.

Abstrakt

Hlavným cieľom tejto štúdie je predstaviť čiastkové výsledky medzinárodného výskumného projektu s názvom APVV 18-0115 Jazyk v meste – dokumentácia multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny na Slovensku a z komparatívnej perspektívy. Štúdia je zameraná na charakteristiku, špecifiká a výsledky kvantitatívnej a kvalitatívnej analýzy nosičov vo vybranej intraurbánnej lokalite Banskej Bystrice (Námestie Štefana Moyzesa a Horná ulica) s dôrazom na aspekt viacjazyčnosti a multimodality.

Kľúčové slová: jazyková krajina, multimodalita, viacjazyčnosť, nosič, oficiálne a neoficiálne znaky, lingvistická analýza.

Úvod

Od roku 2019 sme súčasťou riešiteľského kolektívu medzinárodného výskumného projektu APVV 18-0115 pod názvom *Jazyk v meste – dokumentovanie multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny na Slovensku a z komparatívnej perspektívy* (*Language in the City – Documenting the Multimodal Semiosphere of Linguistic Landscapes in Slovakia and in a Comparative Perspective*). Cieľom projektu je kvantitatívne a kvalitatívne zdokumentovanie a systematická analýza multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny vybraných intraurbánnych lokalít na Slovensku (Bratislava, Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Komárno) a ich porovnanie s dvoma zodpovedajúcimi lokalitami v Nemecku (Mníchov, Erlangen) a v Maďarsku (Komárom, Békéscsaba). Projekt sa teda týka verejnej urbánnej komunikácie, vnímajúc verejné označenia vytvorené nápismi, resp. jazykovými prostriedkami (dopravné značenie, reklamné bilbordy, názvy ulíc, názvy miest, komerčné označenia názvov obchodov a štátnych budov atď.) ako informačné jednotky, ktoré môžu byť ako celok považované za verejné „texty“, s ktorými sa recipienti stretávajú¹ (pozri ďalej i Molnárová, 2021, s. 114 – 121).

Charakteristickou črtou projektu je jeho interdisciplinárne zameranie, pričom východisko tvoria všeobecné výskumné paradigmy tzv. kultúrnej lingvistiky, sociolingvistiky, multimodálnej

---

¹ Citované z vecného zámeru APVV projektu, časť 1.1 Základné ciele a hypotézy.

lingvistiky a kultúrnej semiotiky, opierajúc sa o súčasné výskumné projekty spojené so skúmaním jazykovej krajiny.

V predloženej štúdií sa venujeme charakteristike, špecifikám a čiastkovým výsledkom výskumu vo vybranej intraurbánnej lokalite v Banskej Bystrici s akcentom na aspekt viacjazyčnosti a multimodality.

Metodika a postup

Jazykovú krajinu (angl. linguistic landscape, nem. sprachliche Landschaft) týchto oblastí, definovanú ako súbor verejných označení opatrených nápismi, akými sú napr. dopravné značenie, reklamné billboardy, názvy ulíc, obchodov (a pod.), v rámci projektu analyzujeme najskôr z kvantitatívnej perspektívy, ktorá pokrýva celkovo cca. 25.000 geograficky určených jednotiek. Tieto jednotky (a detailné zábery prvkov, z ktorých pozostávajú) sú anotované v zodpovedajúcom databázovom systéme s ohľadom na široké spektrum parametrov, ktoré sú pre výskum relevantné, ako napr. jazyk(y) a stupeň multilingválnosti, písmo, typ a veľkosť označenia, ďalej funkcionálne aspekty (napr. jazyková ekonómia), typ budovy (architektonické prvky). Kvalitatívna analýza sa týka interpretácie výsledných štatistických a topografických charakteristík zohľadňujúc sémantiku, jazykové zákony, cestovný ruch atď.

Jedným z cieľov projektu je aspoň čiastočné zahrnutie diachronie danej jazykovej krajiny. Porovnanie jazykových krajín reprezentujúcich Slovensko, Nemecko a Maďarsko umožní vyvodiť dôležité závery týkajúce sa lokálnych aspektov danej semiosféry a faktorov kultúrnej semiotiky, zahŕňajúc napr. odlišné demografické a socioekonomické charakteristiky, diferencie v príslušnej jazykovej politike, či variácie v spôsobe narábania s reklamnými stratégiami a v spôsobe označovania verejných alebo obchodných budov na pozadí jednotlivých kultúrnych rámcov. Komparatívna perspektíva odhaľuje spoločné črty zakladajúce sa napr. na súbežnom zastúpení a zhodných komunikačných stratégiách medzinárodných spoločností, ďalej na preberaní a na globalizácii spôsobov prezentácie nápisov ako aj na podobnom uspošobení jazykovej legislatívy, ktorá môže viesť ku kultúrnej interkomprehenzii.

Východiskom je hypotéza, že konkrétna intraurbánna jazyková krajina reprezentuje semiotický svet (semiosféru), pre ktorý je charakteristický vysoký stupeň multimodality, zastrešujúci jednak tradičný a jednak kreatívny aspekt verejnej komunikácie.

Čiastkové výsledky výskumu boli a ešte budú publikované na rôznych konferenciách a v zborníkoch *Od textu k prekladu XIV*, 2. časť, *Linguistic Landscape* (2020) a *Od textu k prekladu XV*, 2. časť, *Linguistic Landscape* (2021), ktorého editorkou je súčasná vedúca projektu A. Ďuricová, ďalej i v *Lingua et vita* 19/2021, s. 114 – 121).

Pre prvých šesť mesiacov roku 2019 boli podľa pracovného plánu stanovené štyri pracovné aktivity: 1. získavanie údajov (práce týkajúce sa výskumného priestoru, pretesty dokumentácie), 2. práce v archívoch, 3. práce na štruktúre databázy, ktorá sa mala používať od polovice roka 2020, 4. priebežné štúdium novej odbornej literatúry. Zároveň sa v rokoch 2019 a 2020 realizovali aj viaceré workshopy zamerané na dokumentáciu údajov a prvá časť konkrétneho získavania údajov, resp. dokumentácie (v ktorej sa pokračovalo až do júna 2020)².

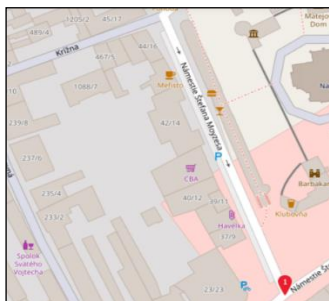
Hlavný predmet výskumu predstavovala v roku 2020 práca v teréne, dokumentovanie jazykovej krajiny, spracúvanie získaných údajov, anotovanie materiálu získaného v terénnom výskume a jeho využitie na realizovanie plánovaných výstupov. Členovia riešiteľského kolektívu intenzívne pracovali na uvedených okruhoch výskumnej práce a zrealizovali ju podľa plánu. Paralelne s dokumentovaním jazykovej krajiny a spracúvaním získaných údajov sa riešiteľský tím venoval štúdiu odbornej literatúry³. Okrem toho riešiteľský tím stále pokračoval v terénnej práci a dokumentoval jazykovú krajinu v Banskej Bystrici (ulice: Horná ulica, Námestie Štefana

² Citované z Ročnej správy RS1 APVV za rok 2019.

³ Citované z Ročnej správy RS1 APVV za rok 2020.

Moyzesa, Kapitulská ulica, Ulica J. Cikkerera, Národná ulica, Dolná ulica, Námestie SNP); v Banskej Štiavnici (Dolná ulica), kde boli dáta získavané vzhľadom na stanovené ciele aj v archíve; v Bratislave (ulice: Michalská ulica, Ventúrska ul., Zelená ul., Panská ul., Hviezdoslavovo námestie, Jesenského ulica, Františkánske námestie, Medená ul.); v Komárne, Komárome a v Békešskej Čabe vo vymedzenom výskumnom priestore, do ktorého patrí 25 ulíc.

Pre naše účely bol konkrétnejšie vybraný verejný intraurbánny priestor v centre mesta Banská Bystrica. Vymedzenie priestoru v rámci čiastkového empirického výskumu bolo prvým krokom fázy prieskumu. Výskumný priestor tvoria všetky ulice alebo úseky ulíc v danej lokalite. Konkrétne ulice – Námestie Štefana Moysesa a Horná ulica – sa nachádzajú v bezprostrednom centre mesta (tieto ulice, resp. úseky ulíc budú analyzované v kontexte predloženej štúdie). Horná ulica je spojená s námestím SNP, ulicami Skuteckého, Komenského, Kukučínova, Železničiarska, Československej armády a Partizánska cesta. Ulica sa začala formovať v 15. storočí, väčšina domov pochádza zo 16. a 17. storočia. Ich renesančný a barokový vzhľad bol z väčšej časti v priebehu 18. storočia nahradený moderným secesným štýlom tzv. Art nouveau (porovnaj Demuth – Hruz – Šoka, 2006, s. 105). Námestie Štefana Moysesa je námestie v užšom centre Banskej Bystrice. Pomenované je podľa slovenského cirkevného hodnostára a podpredsedu Matice slovenskej Štefana Moysesa. Námestie Štefana Moysesa patrí spolu s Námestím SNP k najnavštevovanejším častiam mesta. Zároveň sa v uvedenej lokalite nachádza aj tzv. Trhovisko (medzi mnohými, najmä pôvodnými Bystričanmi je uzualizovaný názov „stará tržnica“). Vymedzená oblasť výskumu bola vyznačená na mape, na tento účel bolo možné použiť Google Earth, Google Maps a pod.

Obrázok 1 a 2 Centrum mesta Banskej Bystrice – Námestie Štefana Moysesa (mapa, satelitný záber)

Obrázok 3 Centrum mesta Banskej Bystrice – Horná ulica (mapa)

Obrázok 4 Centrum mesta Banskej Bystrice – Horná ulica (satelitný záber)⁴

Druhým krokom bol zber údajov. Ten sa uskutočnil pomocou fotodokumentácie. Napríklad fotodokumentácia jednotlivých sekvencií príslušného skúmaného územia na Námestí Štefana Moysesa zahŕňa cca. 200 veľkoplošných celkov (pričelí budov). Časť z nich bola vyhotovená ešte pred pandemiou v mesiaci november 2019 a neskôr aj počas pandémie v mesiaci júl 2020. Na Hornej ulici sme zdokumentovali cca. 186 veľkoplošných celkov, pričom niektoré z nich boli dokumentované v časovej následnosti, keďže daná lokalita bola predmetom predvýskumu ešte pred podaním APVV projektu v roku 2018. Takáto „dvojité“ dokumentácia bude slúžiť na výskumy dynamických zmien v jazykovej krajine. Fotografie veľkoplošných celkov, v projektovej terminológii tzv. agregátov (Scollon, R., Scollon, S., 2003) sa ďalej strihali na jednotlivé signs⁵. V tomto prípade bolo dôležité presné a dôsledné pomenovanie všetkých fotografií, aby ich bolo možné neskôr priradiť ku konkrétnej budove. Niektoré zozbierané údaje už boli (a stále sú) vyhodnocované tak kvantitatívne ako aj kvalitatívne⁶.

Analýzy jazykovej krajiny vybranej intraurbánnej lokality Banskej Bystrice

Objektmi skúmania jazykovej krajiny sú teda jazykové znaky (angl. signs) verejného priestoru určitej oblasti, regiónu, štvrte či ulice, ktoré podávajú informácie tak o producentovi ako aj recipientovi znaku (Lauková, Molnárová, 2020, s. 97). V našom prípade ide o Hornú ulicu a Námestie Štefana Moysesa v Banskej Bystrici.

Skúmané znaky delíme na oficiálne (top-down signs) a neoficiálne (bottom-up signs). Top-down signs vytvárajú inštitucionálni producenti a patria sem napr. označenia miest, ulíc, škôl, úradov ale aj cestovné poriadky na zastávkach verejnej dopravy a pod.

Obrázok 5 Označenie ulice – Horná ulica (príklad top-down)

Tvorcami bottom-up signs môžu byť rovnako fyzické ako aj právnické osoby. K takýmto znakom jazykovej krajiny patria napr. označenia obchodov, pevné a mobilné tabule s ponukou tovarov a služieb, reklamné plagáty a bilbordy, ale rovnako aj grafity (Rosenbaum a kol., 1977).

⁴ Všetky použité fotografie sú súčasťou databázy výskumného projektu APVV.

⁵ Anglický výraz *signs* budeme uvádzať v tomto znení, resp. za jeho slovenský ekvivalent v uvedenom kontexte považujeme výraz *nosič*.

⁶ Citované z Projektleitfaden - Projektový manuál, Fáza 1: 01.07. - 31. 2. 2019, autorka Dr. Ilona Schulze.

Obrázok 6 Pevné tabule – Námestie Štefana Moysesosa (bottom-up)

Okrem kritéria producenta sign je pre naše výskumy dôležité aj kritérium viacjazyčnosti. Viacjazyčnosť je jedným z uzualizovaných a často skloňovaných pojmov, ktorý priniesol vstup do Európskej únie. Je jednou zo základných črt dnešného globalizovaného sveta (porovnaj Michelčíková, 2013, s. 103). Pojem viacjazyčnosť je v koncepcii EÚ chápaný dichotomicky:

1. Viacjazyčnosť vyjadruje *schopnosť človeka používať viacero cudzích jazykov*.
2. Viacjazyčnosťou sa taktiež označuje *koexistencia navzájom rozdielnych jazykov na spoločnom geografickom území* (v našom prípade v rámci EÚ).

V našej štúdii je v centre pozornosti viacjazyčnosť na jednotlivých signs, čiže napr. v názvoch obchodov a prevádzok. V závislosti od obsahu informácií sprostredkovaných pomocou rozličných jazykov vyskytujúcich sa na jednom nosiči rozlišujeme 4 typy nosičov, pričom vychádzame z klasifikácie K. Stoltmanna (2017) a M. Rehovej (2004, s. 8 – 15):

- a) nosiče s duplicitnými viacjazyčnými informáciami: v dvoch alebo viacerých jazykoch sú sprostredkované rovnaké informácie;
- b) nosiče s fragmentárnymi viacjazyčnými informáciami: informácia vo východiskovom jazyku je komplexnejšia, do cieľového jazyka resp. cieľových jazykov je preložená len časť informácií;
- c) nosiče s prelínajúcimi sa viacjazyčnými informáciami: v každom z jazykov je sprostredkovaná iná informácia, časť informácií je podaná rovnako v oboch jazykoch;
- d) nosiče s komplementárnymi viacjazyčnými informáciami: informácie v rozličných jazykoch sa navzájom dopĺňajú, napr. slovenský text s anglickými výrazmi“ (porovnaj Gašová, 2020, s. 71).

Obrázok 7 Príklad nosiča s fragmentárnymi viacjazyčnými informáciami

Pri analýzach a následných interpretáciách zistení zohľadňujeme aj faktory, ktoré určujú tvorenie a apercpciu, resp. interpretáciu textu. Textotvorná a textoapercpcná (resp. interpretačná) kompetencia komunikantov, ktorá zahŕňa okrem jazykových znalostí aj znalosti o svete, znalosti o komunikácii a skúsenosti zo sociálnej interakcie, ako aj znalostný a skúsenostný komplex dotýkajúci sa činnosti človeka vôbec a činnosti vykonávanej s jazykom ako špecifického prípadu konania človeka výrazne ovplyvňuje ich kreovanie (Dolník, 2009, s. 69). Viacjazyčnosť nás teda zaujíma vo vzťahu k vytváraniu, formovaniu jazykovej krajiny. S viacjazyčnosťou veľmi úzko súvisí aj internacionalizácia lexiky, ktorá je výsledkom mnohostranných a intenzívnych jazykových kontaktov.

Pri kvantitatívnych analýzach viacjazyčnosti na jednotlivých nosičoch vo vymedzenej intraurbánnej oblasti sme zatiaľ dospeli k záverom, že najčastejšie sa vyskytujúcej jazykom je samozrejme slovenčina ako úradný jazyk. Na nosičoch sa však nachádza aj lokálne banksobystrické nárečie, konkrétne príklad *Zec to (Zjedz to)* (obrázok 8).

Obrázok 8 Príklad nosiča s lokálnym banksobystrickým nárečím

Ďalším kvantitatívne najzastúpenejším jazykom je angličtina. V prípade výskytu angličtiny ide o dvojjazyčné, ale aj jednojazyčné signs, čiže angličtina je použitá v kombinácii so slovenčinou (39% analyzovaných signs na Hornej ulici) alebo samostatne (5% analyzovaných signs na Hornej ulici). Vysoký podiel angličtiny nie je prekvapujúci. Anglické pomenovanie obchodov, herní a reštauračných zariadení sa už v súčasnej dobe stáva bežnou súčasťou jazykovej krajiny (porovnaj Schulze, 2019). V niektorých prípadoch nám už ani „nechýba“ slovenský názov. Je jasné, že pritom nejde len o názvy obchodov, či jedál, ale o celkový prístup k vlastnej kultúre. Používanie angličtiny sa však vo väčšine prípadov obmedzuje najmä na názvy značiek, obchodov, produktov, technické položky, prípadne vývesné tabule s informáciami typu open/close, zatiaľ čo všetky ostatné relevantné informácie sú uvedené v slovenskom jazyku (obrázok 9).

Obrázok 9 Startrend – second hand – Horná ulica

Z kvantitatívnych analýz ďalej vyplýva, že najväčší počet viacjazyčných signs tvoria dvojjazyčné signs, v ktorých je použitá slovenčina v kombinácii s ďalším cudzím jazykom, napríklad s nemeckým (obrázok 11), talianskym, francúzskym (obrázok 10), španielskym, ruským a latinským.

Obrázok 10 Bonjour
Námestie Štefana Moyzesa

Obrázok 11 Kuchynské štúdio na Hornej ulici

Výnimkou však nie sú ani signs tvorené viac ako tromi jazykmi. Ako príklad uvádzame prevádzku na Námestí Štefana Moyzesa (obrázok 12 a 13).

Obrázok 12 a 13 Boutique Natali – Námestie Štefana Moyzesa

Obchod s módnym oblečením s názvom *Boutique Natali, Moda Italy* má zaujímavú súvislosť s Talianskom a taliančinou a na výklade sa vyskytuje 5 jazykov. Konkrétne je tu zastúpená slovenčina (*dámska kolekcia*), angličtina (*Moda Italy; fashion clothes – talianska móda/móda z Talianska; móдне oblečenie*), francúzština (*boutique*), ruština (*модная одежда – móдне oblečenie*) a španielčina (*Ropa de moda – móдне oblečenie*) (porovnaj Lauková, 2020, s. 53).

Okrem lingvistických analýz sú výskumy signs namierené aj smerom k prejavom multimediality a multimodality v konkrétnej intraurbánnej oblasti. Pozornosť zameriavame napríklad aj na tvar a typ písma, jeho veľkosť, umiestnenie, farbu. V prípade viacjazyčných signs nemusí byť pre rôzne jazyky použité rovnaké písmo. Jeho výber často súvisí s kultúrnymi tradíciami alebo stereotypmi. Pri výskume zohľadňujeme aj veľkosť písma v rôznych jazykoch v rámci jedného nosiča (napr. na vývesnej tabuli). Za dôležité ďalej považujeme poradie jazykov: ktorý jazyk je na prvom mieste a ktorý nasleduje. Všetky tieto aspekty sú rozhodujúce pre analýzu vzťahov medzi zúčastnenými jazykmi, aspekt rovnosti resp. dominantnosti jedného z jazykov. Všetky tieto aspekty však nie je možné zohľadniť v tejto štúdii a sú predmetom ďalšieho empirického výskumu.

K ďalším skúmaným aspektom patrí aj aspekt multimodality. Zjednodušene môžeme multimodalitu v jazykovej krajine definovať ako kombináciu rôznych znakových systémov, ktoré sa podieľajú na utváraní celkovej výpovede jednotlivých signs. V našich výskumoch sa zameriavame napríklad na interakciu textu a obrazových/grafických prvkov v otvorenom verejnom priestore, a to tak z pohľadu recipienta ako aj producenta signs. Okrem už v štúdiu uvedených kritérií sú predmetom našich analýz aj typ, tvar, farba a umiestnenie nosiča, typ multimodality a pod. Výsledky výskumu typu multimodality potvrdili prevahu komunikátov a log. Komunikáty definujeme ako kombináciu textu a obrazu/grafického prvku, vrátane prvkov vo výklade, akými sú napr. figuríny alebo dekorácie (obrázok 14, 15). Za logo považujeme grafické stvárnenie názvu organizácie, spoločnosti, firmy alebo inštitúcie obohatené o obrazový/grafický prvok (obrázok 16).

Obrázky 14, 15 a 16 Príklady multimodality – Horná ulica

Zameranie sa na interakciu jazyka a obrazu je relevantné aj z čisto pragmatického hľadiska, keďže sa tieto kombinácie v jazykovej krajine skúmaných intraurbánnych oblastí vyskytujú najčastejšie.

Záver

Predmetom predloženej štúdie bolo prezentovať medzinárodný výskumný projekt APVV 18-0115 *Jazyk v meste – dokumentovanie multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny na Slovensku a z komparatívnej perspektívy*. V našom interdisciplinárne orientovanom čiastkovom výskume jazykovej krajiny vo vybranej lokalite mesta Banská Bystrica (Námestie Štefana Moyzesa a Horná ulica v centre mesta) v kontexte viacjazyčnosti a multimodality sa nám potvrdil a aj naďalej potvrdzuje výskyt viacerých jazykov v názvoch a označeniach obchodov a prevádzok. Tento fakt poukazuje na jasnú interkultúrnu jazykovú intenciu emitentov. Cudzie jazyky v názvoch obchodov a prevádzok, ktorých výskyt sme vo väčšej či menšej miere v danom priestore zaznamenali, sú obchodnými názvami, obchodnými značkami alebo medzinárodne známymi identifikátormi typov obchodov alebo tovaru. Nositeľom všetkých relevantných informácií je slovenský názov, resp. text, ktorý bližšie špecifikuje sortiment tovaru, názvy výrobkov, otváracie hodiny a pod. Názov obchodu či prevádzky je väčšinou najvýznamnejšou časťou označenia a to bez ohľadu na jazyk (porovnaj Lauková, 2020, s. 211).

Okrem lingvistických analýz sú naše výskumy signs orientované aj na prejavy multimediality a multimodality, pozornosť zameriavame napríklad aj na tvar a typ písma, jeho veľkosť, umiestnenie, farbu. V rámci multimodality je v centre pozornosti interakcia textu a obrazových/grafických prvkov v otvorenom verejnom priestore, a to tak z pohľadu recipienta ako aj producenta signs.

Problematika jazykovej krajiny vo vymedzenom verejnom priestore mesta Banská Bystrica bude v ďalšej výskumnej perspektíve prostredníctvom kvantitatívnej a kvalitatívnej metódy rozpracovaná detailnejšie.

Zoznam citovanej literatúry

- DEMUTH, K., HRÚZ, P., ŠOKA, M. 2006. *Banská Bystrica und Umgebung*. Banská Bystrica: Spektrum Grafik.
- DOLNÍK, J. 2009. *Všeobecná jazykoveda. Opis a vysvetľovanie jazyka*. Bratislava: Veda.
- GAŠOVÁ, Z. 2020. Formy inojazyčnosti v jazykovej krajine. Analýza vybraných aspektov na príklade „Krčmy na Zelenej“ v Bratislave. In: *Jazyk a politika: na pomedzí lingvistiky a politológie V, 2020*, s. 69 – 81.
- LANDRY, R., BOURHIS, R. 1997. Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality – An Empirical Study. In: *Journal of Language and Social Psychology*, roč. 16, č. 1, s. 23 – 49. Dostupné na: doi.org/10.1177/0261927X970161002
- LAUKOVÁ, J. 2020. Kontext viacjazyčnosti vo verejnom priestore v meste Banská Bystrica. In: *Aplikované jazyky v univerzitnom kontexte VII, 2020*, s. 204 – 212.
- LAUKOVÁ, J. 2020. Kontext textu a obrazu vo vizuálnej semiotike jazykovej krajiny mesta Banská Bystrica. In: *Od textu k prekladu XIV. 2. časť Linguistic Landscape, 2020*, s. 47 – 54.
- LAUKOVÁ, J. 2021. Intraurbaner Raum der Stadt Banská Bystrica im Fokus der Sprachlandschaftlichen Forschung (am Beispiel von Štefan-Moyzes-Platz). In: *Lingua et vita, 19, 2021*, s. 27 – 35. Dostupné na: https://linguaetvita.sk/www_write/files/issues/2021/19/d_03_27az35_jkk_laukova_192021.pdf
- LAUKOVÁ, J., MOLNÁROVÁ, E. 2020. Viacjazyčnosť niektorých názvov obchodov a prevádzok (zariadení) v Banskej Bystrici. In: *Od textu k prekladu XIII, 2020*, s. 97 – 111.
- MICHELČIKOVÁ, L. 2013. Viacjazyčnosť ako devíza, rozmanitosť ako možnosť. In: *Cudzíe jazyky v slovenskom vzdelávacom systéme a politika viacjazyčnosti v Európskej únii, 2013*, s. 103.
- MOLNÁROVÁ, E. 2021. Linguistic landscape a service learning vo vyučovaní cudzích jazykov na vysokých školách. In: *Lingua et vita, 19, 2021*, s. 114 – 121. Dostupné na: https://linguaetvita.sk/www_write/files/issues/2021/19/d_12_114az121_dmj_molnarova_192021.pdf
- REH, M. 2004. Multilingual writing: A reader-oriented typology with examples from Lira Municipality (Uganda). In: *International Journal of the Sociology of Language*, Vol. 170, s. 1 – 41. Dostupné na: <https://doi.org/10.1515/ijsl.2004.2004.170.1>
- ROSENBAUM, Y., NADEL, E., COOPER, R. L., FISHMAN, J. A. 1977. English on Keren Kayement Street. In: *The Spread of English. The sociology of English as an additional language*. Rowley: Newbury House, s. 179 – 196.
- SCHULZE, I. 2019. *Bilder – Schilder – Sprache. Empirische Studien zur Text-Bild-Semiotik im öffentlichen Raum*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.
- SCOLLON, R., SCOLLON, S. W. 2003. *Discourses in Place: Language in the Material World*. London: Routledge. Dostupné na: doi.org/10.4324/9780203422724
- STOLTMANN, K. 2017. Die Linguistic Landscapes von Kiel und Rostock. Langfristige Auswirkungen in der Migrationspolitik im Vergleich. In: *Aktuelle Tendenzen in der Variationslinguistik, 2017*, s. 319 – 341.

Kontakt

PhDr. Eva Molnárová, PhD., Mgr. Jana Lauková, PhD.
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Filozofická fakulta, Katedra germanistiky
Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika
Email: eva.molnarova@umb.sk, jana.laukova@umb.sk